

Дуднікова Ірина (Київ, Україна) - «МЕЖІ ЗРОСТАННЯ» ЯК РЕАКЦІЯ НА АНТРОПОГЕННИЙ ВПЛИВ НА ЛЮДИНУ, ПРИРОДУ, СУСПІЛЬСТВО ТА ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОСТІ

Межі зростання як реакція на антропогенний вплив на людину, природу, суспільство та засіб досягнення сталості - це глобальна проблема ХХІ століття, яка сьогодні є одним з пріоритетних наукових напрямків. В сучасних умовах слід досліджувати межі зростання як глобальну проблему в контексті того антропогенного впливу на людину, природу і суспільство, що має прямий і опосередкований вплив. Даний вплив посилює дію негативних наслідків на людину: 1) забруднення навколишнього середовища; 2) вичерпання природних ресурсів; 3) деградація екосистем; 4) збіднення різноманіття; 5) знищення лісів, що набуло величезних масштабів, як у Києві, так і в інших регіонах України; 6) технічні перетворення і руйнування систем ландшафтів, що впливає на людину; 8) глобальні кліматичні впливи, серед яких виділяється потепління клімату Планети.

Межі зростання впливають на антропогенний вплив на людину, природу і суспільство, що здійснюється в результаті втручання самої людини в екосистеми. У результаті всього цього виникає спрощення екосистеми і розрив біологічних циклів; поява генетичних змін в організмах рослин і тварин; введення в екосистему нових видів; концентрація розсіяної енергії у вигляді теплового забруднення; збільшення отруйних відходів від хімічних виробництв. За даними інституту Всесвітнього спостереження (Вашингтон, США), щороку на нашій планеті: витрачається близько 26 млрд. т. родючого щарзу орних земель; знищуються вологі тропічні ліси на великих площах; через нераціональне використання земель утворилося близько 6 млн. га пустель; через кислотні опади пошкоджено ліси на площу 50 млн. га; під загрозою зниження перебуває не менше 25030 тис. видів рослин.

Особливо гострою є проблема забруднення навколишнього середовища різними токсинами антропогенного походження, що впливають на екологію людини. Антропогенний вплив людини на природу, людину, суспільство наступні: 1) сільськогосподарські; 2) техногенні; 3) рекреаційні; 4) урбогенні. Основні урбогенні чинники, які мають негативний характер, - теплові, хімічні, радіаційні, електромагнітні, світлові, звукові, вібраційні, які часто діють одночасно і впливають на природу людини. Над містами, які є індустріальними, здійснюються «гарячі острови» з пилу та сажі, а також газові

викиди, що погіршуються кість природного середовища, яке стає шкідливим для здоров'я людини.

Антропогенні шкідливі кліматичні чинники витісняють природну рослинність, збіднюють тваринні світи, обмежують діяльність мікроорганізмів. Керування антропогенними впливами може здійснюватися шляхом їх обмеження: через встановлення гранично допустимих навантажень, різних нормативів введення науково обґрунтованих режимів природних ресурсів міжнародного співробітництва, наукового обґрунтування заходів щодо природи та екології людини. Багато явищ за останні 200 років стали незворотними і навіть загрозливими, тому виникає необхідність глибокого аналізу розвитку взаємодії між природними і суспільними процесами з метою визначення шляхів управління ними. Все це говорить про те, що вирішення проблем антропогенного впливу на людину, природу і суспільство, який знаходиться під загрозою, тому слід формувати концепцію сталого розвитку людства.

Концепція сталого розвитку людства - це вирішення глобальних проблем людства, серед яких і вирішення проблем антропогенного впливу на природу, людину, суспільство. У межах зростання (МЗ) йдеться про те, що глобальні екологічні обмеження, які стосуються використання ресурсів та викидів у ХХІ столітті, матимуть значний вплив на світовий порядок. Аби подолати ці проблеми - людству доведеться викласти багато капіталу та робочої сили. Вже на початку 1990-х років почало з'являтися усе більше доказів, що людство рухається углиб «території несталості». Наприклад, повідомлялось, про катастрофічні темпи випробування тропічних дощових лісів, виникали припущення, що виробництво зернових культур не встигає йти в ногу зі зростанням чисельності населення; дехто говорив про глобальне потепління, ширилася ступрбованість з приворду нещодавно утворених озонових дір у стратосфері. Однак для більшості це все не було підтвердженням факту, що людство перевищило межі екологічних можливостей довкілля. Тепер головне завдання - повернення світу до «території сталості». Викорстання людством ресурсів перевищує екологічні можливості планети приблизно на 20 %. Згідно з даними розрахунками востаннє людство було на сталому рівні у 1980- році, а зараз вихід за межі цього рівня становить приблизно 20%.

З 1972 року обмеження на споживання ресурсів та шкідливі викиди стали причиною багатьох криз, відбулося зниження видобутку нафти серед ключових країн, руйнування озонового шару в стратосфері. Підвищення глобальної температури, поширення голоду в світі, посилення дебатів щодо пошуку місць для зберігання токсичних відходів, зниження рівня ґрунтових вод, зникнення біологічних видів та знеліснення - лише декілька проблем, що спровокували масштабні дослідження, міжнародні зустрічі та глобальні угоди. Усі вони ілюструють та підтверджують висновок, що межі фізичного зростання є важливим аспектом глобальної політики ХХІ століття.

На жаль, екологічний відбиток людства і надалі зростає, попри прогрес у технологіях та інституціях. Це стає серйозною проблемою, адже людство вже знаходиться на території несталості. Здобуття політичної підтримки для змін в державній політиці, що могли б обернути поточні тенденції та повернути екологічний відбиток на рівень, який не перевищує довготривалі екологічні можливості планети, вимагатиме дуже багато часу.

Глобальний виклик людства можна сформулювати просто: щоб досягнути сталості, потрібно підвищити рівень споживання в бідних країнах світу, одночасно знизивши загальний екологічний відбиток людства. Для цього необхідні технологічний прогрес, зміна поведінки людей та ширший горизонт планування, а також більші повага, турбота та обмін поза межами політичних кордонів. Навіть за найкращих умов на це підуть десятиліття. Прикро, що людство значною мірою марно витратило останні 30 років на нікчемні дебати та нерішучі дії щодо глобальних екологічних викликів.

«Вийти за межі означало зайти занадто далеко, випадково і навмисно перетнути допустимі межі кордонів. Часом, все ж, виникає потенційна загроза катастрофічного виходу за межі: приріст населення та збільшення матеріальної економіки наближає людство до такої межі колапсу.

Ми все ж таки віримо, що кінець кінцем будуть вжиті заходи для того, щоб уникнути найгірших сценаріїв світового колапсу та досягти сталості. Чимало привабливих економічних та політичних можливостей упущено, натомість ми отримали глибоку та стійку нерівність, суспільства стають все більш милітаризованими, а конфлікти - значно розповсюдженішими. Ми віримо, що людство має виробити інструменти для переходу до сталості, тому що ймовірність колапсу є результатом розуміння динамічних можливостей поведінки, породжених трьома речами глобальної системи: 1) невизначеність меж; 2) невпинна гонитва за зростанням; 3) загальмованість суспільної реакції на наближення до меж антропогенної катастрофи. Отже, людство виходить за межі, а завдана шкода антропогенного впливу на природу, людину і суспільство може бути зменшена за допомогою мудрої політики та вироблення концепції сталості.

Список літератури:

1. Воронкова, В. Г., Андрюкайтене, Р., Максименюк, М.Ю.(2017). *Формування концепції ноосферно-інформаційно-інноваційного розвитку адміністративного нооменеджменту у сучасну епоху. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. Запоріжжя: ЗДІА, 69, 44 – 50.*
2. Воронкова, В.Г., Нікітенко, В.О.(2013). *Сучасна геокультура як соціокультурний феномен культурної глобалізації. Гілея. 72, 487-492.*
3. Максименюк, М. Ю. (2015). *Організації як об'єкт публічного адміністрування: теоретико-методологічні виміри. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, 63, 234-248.*
4. Nikitenko, V. (2016). *Conceptualization of geo-cultural values in the process of teaching of foreign language. / Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії.64, с. 255-259.*

5. Молодыченко В. В., Олексенко Р. И. (2014) Информационное общество, как императив современности // Новый университет. Серия: Актуальные проблемы гуманитарных и общественных наук. № 4. 31-37.
6. Олексенко Р.И. (2017) Формування концепції креативної особистості як фактор креативно-знаннєвої економіки в умовах викликів глобалізації // Гуманітарний вісник ЗДІА. № 71. 118-126.
7. Олексенко Р.И. (2017) Особливості формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. 228.